

آبونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) آتی آیلنی
(۲۲۵) ممالک اجنیه ایچون
سنه لکی (۴۵۰) ، آتی آیلنی
(۲۵۰) غروشدور .

نسخه سی ۷,۵ غروشدور .
سنه لکی ۵۰ عددور .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خاندنه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر .

مسئله موافق آثار مع الممنونیه
قبول اولنور . درج ایدله یین
یازیلر اعاده اولنماز .

المجله

شماره ۱۳۳۰

آدره من تبدیلندم ایریجه
غروشن کوندردملیدر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه
صره نومروسی محتوی
بولونسی لازمدر

ممالک اجنیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرس لرینک
فرالسنزجه یازلسی رجا اولنور .

پاره کوندردلیدی زمان نهیه
دائر اولدینی بیلدیرلسی
رجا اولنور

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

باش محرر
محمد عاکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

قومونیزم وادیان

محترم پدیرین سیاح شہر عبدالرشید افندی حضرتلری بوفتہ موسقووه طریقہ ولادیووستوقدن کلدیلر . بوفتہ دنیایی دولاشمشلر ، بالخاصہ چینک تا ایجریلرینہ قدر کیدہرک خیلی تدقیقاتدہ بولونمشلردر . قومونیزم حرکتلری یاقیندن تعقیبایدیرک روسیہدہ مسلمانلرک احوالیلہ مشغول اولمش ، بولشویکلرلہ تماس ایدیرک اونلرک آمال و افکارینہ تمامیلہ وقوف حاصل ایتشدہ . مشارالیہ بوتون سیاحت خاطرلری قید ایلشدر . بولری صرہسیلہ نشر ایدہجکمز جہتلہ قارئین کرام مفصل صورتدہ قومونیزم انقلابی وجین احوالی حقندہ معلومات ایدینہ جکلردر . مشارالیہک ویرمش اولدقلری ایضاحکدن بوفتہ بولشویکلرک عموم ادیان و خصوصیلہ اسلامیت حقندہکی نقطہ نظرلرینہ دائر بیاناتی نشر ایدیورز :

— بولشویکلرک حکومتک آتی سنہ ظرفندہ ادیانہ قارشیی آلدینی وضعیت شو صورتلہ خلاصہ اولونہ بیلیر :

بولشویکلرک اولاعموماً ادیانی ییقمق ، چیکنہ یوب کچمک شکندہ کلشدر . بونک ایچوندہ بولشویکلرکک ابتدائی دورہ سندہ دین علماسنی عمومیتلہ قتل ایتک صورتیلہ ایشہ باشلامشدر . بالخاصہ اورتودوقس رؤسای روحانیہ سندن بیکلرچہ آدام قتل ایتشلردر . اسلام علماسندن نہ قدر قتل ایتدکلرینی عمومیتلہ تعیین ایدہ مزسہ کدہ یالکیزلیری نورغورد ولایتدہ (سیرغاج) ناحیہ سندہ قرق بش علمایی قتل ایلدکلری نظر دقتہ آلیرسہ قوچہ روسیہنک بیکلرچہ قصبہ و ناحیہ لرندہ قتل اولونان علماء اسلامک یکوئی نلرہ وارہ جفی آکلشیلیر .

بولشویکلرک بوشدتلی حرکتی ، خلق اوزرندہ بالطبع یک فنا بر تأثیر اجرا ایتدی . کرک خرسٹیانیلر ، کرک مسلمانلر صوک درجہ خوف و دهشت ایچندہ قالدیلر . بوتون اوروپا غزتلری بیلہ بومظالمی یازدیلر . کرک خارجدہ ، کرک داخلہ کی افکار اوزرندہ حصولہ کان تأثیرلری عکس العمل قورقوسیلہ بولشویکلرک نظر دقتہ آلمہ یہ مجبور اولدیلر . بونک اوزرینہ بوشدتلی حرکتلری تعدیل ایدیرک مقصدلری اجرا ایچون باشقہ بریول طوتدیلر . روسیہنک ہر طرفنہ دین حقندہ مناظرہ ایتک اوزرہ خصوصی آداملر کوندردیلر . بونلر دین حقندہ مناظرہ ایدہ جکلر ، دینی علم وقلہ رد و ابطال ایایہ جکلردی .

ایشته بو ، بولشویکلرکک ایکنجی دورہ سیدرکہ بوکا «عالمی مناظرہ» اسمی ویردیلر . بو آداملر ہریرہ داغیلدیلر . کیتدکلری یردہ رؤسای روحانیہ یہ خصوصی دعوتامہلر کوندردہرک اونلری عمومی مجلسلرہ دعوت ایتدیلر . اہالی یردہ مناظرہنک محلی ، زمانی و ہرکسک بو مناظرہ لرہ کلہ بیلہ جکفی اعلان ایتدیلر . بونک اوزرینہ موسقوودہ وسائر ولایاتدہ مناظرہ لر باشلادی . بومناظرہ لرہ اکثریتلہ خلقتدن ، انسانلرک مایموندن تکامل ایتش اولدقلرندن بحث ایتدیلر . املاک خصوصیتک قتال وجدالہ سبب اولدیفندن طولایی بوتون بومحاربائی

ملت ضرردن باشقہ نہ کورور ؟ ایشته بوکون اوروپا مدنی بویلہ برنسل یوزندن بحرانیلر ، فلاکتلر ایچندہ چیرینمقدہ در .

شیمدی بویوک دینمکک تأثیرات حسنہ سیلہ بوقالقلردن مصون قالان ملتہمک اوکوزدہ ، اومحض عفت اولان حیات اجتماعیہ سنی بوحالہ می کتیرمک ایستیورلر ؟ بیلیم کہ ذرہ قدر ملتہ ، دینہ محبتی اولان اونی بو فلاکتہ ناصل سوروکار ؟ اوروپانک اجتماعیاتی تقلید ایتکہ قالہیشمق ایچون انسانک مجنون اولسی لازمدر . معاذاللہ بزشعار دینہ و ملیہ مزہ ییقہ جق اولوردہ اوروپالیلرک بوقنا عادتلری مملکتہ مزہ کتیرہ جک اولورسہ ق یتدیکمز کوندر . اوروپالیلردن دہافنا برحالہ دوشرز . اساساً اوروپالیلر کندی حاللرندن نمون دکل کہ برکرہ بوحالہ دوشمشلر . قورتولمق ایچون جان آمارلر . فقط ممکن دکل . بوحیات اجتماعیہنک محض فلاکت اولدیفنی بیلہ بیلہ ایچندہ یووارلانوب کیدیورلر . اوحالہ ناصل اولوردہ بوکون اوروپالیلرچہ مضرتی تحققی ایدن بوقنا عادتلری مملکتہ مزہ صوقق ایستہ ییلر بولونہ بیلیر ؟ هیچ شہسز بو آداملرک باشقہ بر مقصدلری اولسہ کرکدر . حققی برمسلمان قادینک کعب فضیلتہ ہانکی غرب قادینی ایریشہ بیلیر ؟ بزم قادینلری حقیقہ بروالدہ در . مثال عفت و فضیلتدر . شعار دینہ و غنعات ملیہ سنہ رعایتلہ ممتازدر . ضربک متفسخ حیات اجتماعیہ سنی قبولہ هیچ براحتیاجی یوقدر . غربک عادات خبیثہ سندن اجتناب ایتک ہر مسلمان ایچون فرضدر . غربیحلیق طرفدارلری ہر کیملرسہ مملکتلرینہ هیچ مربوطیتی اولمایان ، قادینلرہ هیچ آجیایان ، ملتہ ، دینی هیچ سومہ یں بر طاقیم کیمسہ لردر . صاقین بونلرک سوزلرینہ کیمسہ قائلاسین . بزم اوروپا عادات اجتماعیہنک هیچ لزومی یوقدر . بزاونلرک یالکیز فن و صنعتلری تحصیل ایلہ مکلفز . فقط عادتلرندن بوتون موجودیتلہ اجتناب ایتہ مزہ ایجاب ایدر . بزایشته اونلرک ایچندہ مزہ ایچلری ، طیشلری بیلورز . اونلرک عقلی باشندہ اولانلری بزم حیات اجتماعیہ مزہ حسرتدر . فقط ممکن دکل ، بوسفاہت اونلری بتیرہ جکلر . بیلیم کہ غربیحلیق دعواسیلہ اورتہ یہ چیقانلر مملکتہ نلک صنایعہ ، ترقیات مادہ سنہ نیچون چالیشمایورلردہ حیات اجتماعیہ سنی ییقمقہ اوغراشیورلر ؟ مملکتہمک یکانہ صاعلام قالان معنویاتی ، اجتماعیاتی دہ می ییقمق ایستہ یورلر ؟ بو ، نہ انصافسز لقدر ! بویلہ دینسزجہ ، ملیتسزجہ پرواغاندلری منورانک کمال نفرتلہ قارشیسلاملری واونلرہ بوتون قوتلریلہ مانع اولملری لازمدر . عکس تقدیردہ بزم ہیئت اجتماعیہ مزدن دہ خبر قالماز .

تورک طلبہ سندن

صالح الدینہ نوری

لاپیغ :

تولید ایتمه کرده اولدینی، قومونستلک ده یکانه مقصدی انسانلر آره سنده کی محاربه لره نهایت ویرمک بولوندیغی، بعث بعدالموت عقیده سی فقه مغایر اولدینی ایلری سوزدیلر .

لکن بولشه ویکلر بومناظره لردن بکله دککری نتیجه یی آلدلایده مدیلر . برحق یئرلرده مغلوب اولدیلر . بالخاصه اوافاوطوبولسوق ولایتلرنده کی مناظره مجلسلرنده مدعش انهمزه اوضرادیلر . حتی یوانهمزام نتیجه سی اوله رق کینازیف اسمنده کی برپاپاسی قتل ایتدیلر . لکن خلق بولشه ویکلره رغماً بوپاپاسک جنازه سی حقنده پک بویوک نمایشلر ترتیب ایتدیلر . اودرجه ده که همان بوتون شهر خلقی جنازه مراسمنه اشتراک ایتدی . بالاخره بولشه ویکلر بومناظره نکده مشمر نتیجه لر ویرمدیکنی کوره رک دیانت علیمنده تحریری پروپاگاندا لره توسل ایتمه یه قرار ویردیلر . هرولایتده خصوصی محررلردن مرکب هیئتلر تشکیل ایدره رک نشریاته باشلادیلر . بو محررلر میاننده خریستیانلر اولدینی کی تاتارلرده بولونسوردی . ایشته بوده بولشه ویکلرک دین علیمنده کی حرکتلرینک اوچنجه دوره سیدر . بودوره ده بولشه ویکلرک بویوک فعالیتلری کورولدی . بوخط حرکتک افقاندلی بریول اولدینی بالتجربه آکلشیلدینی جهته بوتون مطبوعاته آل ایتدیلر . کندیلرندن ، کندی فکترلرندن ماعدا هیچ کیمسه یه نه غزته ، نه کتاب نشرینه قطعاً مساعده ایتدیلر .

نشریات ایله ، پروپاگاندا ایله ییقله سی ، قیریلسی مشکل اولان صلابتلی محیطلره برباشقه بلیده حواله ایتدیلر که اوده آجلق بلاسی ایدی . بولشه ویکلر بعض محللارده صنعی برحقط ایجاد ایتدیلر . اهالینک آلدلایده موجود اولان ارزاقی بالاخره اعااده اولونمق اوزره جبراً آلدیلر . وصوکره اعااده ایتمه دیلر . بوسورتله اورالرده قحط حصوله کلدی . آجلق حکمفرما اولدی . بو محیطلر اکثریتله مسلمان ایله مسکون ولایتلرایدی . بورالرده نه قدر میلونلرجه مسلمان تلف اولدینی غزته لرد . کورمشدیکز . حتی اودرجه یه واردی که پک چوق کیمسه لر انسان آتی بدیلر . اوغلانی یهین بابالرک ، قیزی یهین آنالرک اسملری بیلله غزته لرده یازیلدی . ضربیدرکه اوللرک اکثریسی اون ایکی یاشندن یوقا ییسی ایدی . زیرا بونلر هر درلو حمایه دن محروم براقیلدیلر . چوجقنلر ایسه آینه رق روس ایالتلرینه سنوق اولوندی . بو جله دن اوله رق سکسان بیک مسلمان چوجنی (مورمون) ولایتنه کوندرلمشدرکه اوراده برتک مسلمان بولونما بور . بالطبع بویله بر محیطده بویویه جک چوجقنلرک دین ایله علاقه سی قالمایه جقدر . اولسه اولسه روس اوله جقدردر . بوندن ماعدا بیکلرجه مسلمان چوجقنلری ده سیریا خطی بوینده ساکن آلمان قولونیلرینه سوق اولوندی .

بو فلاکت قارشوسنده قالان مسلمانلری دهشت استیلا ایتدی .

بردن بزه نهیه اوضراد قلیغی شاشیردیلر ، جدی بر مقاومت کوسترمه یه میدان بولامادیلر . عصر لرجه چارلغه قارشو ، اورتودوکس میسونرلرینک میلونلرجه یازه صرف ایدرک خریستیانلش سیدر مق خصوصنده کی مساعیلرینه مقاومت ایتش ایکن بودفعه بولشه ویکلره قارشو اومقاومق کوسترمکدن عاجز قالدیلر . بونکده سببی بولشه ویکلر مسلمانلرک احواله یاقیندن واقف اولان کنج تاتارلری آلت ایدرک اسلامیه ضربه یی ایچندن ایندیردیلر . اوغلی باباسنه ، قیزی آناسنه دشمن یابدیلر . یوکنج تاتارلر هیچ کوزلرینی قیریمایه رق هر مظالمه آلت اولدیلر . اولا مسلمانلرک ثروتلرینی یاغما ایتک صورتیه مسلمانلری مادی قوتدن دوشوردیلر ، صوکره علمایی ده قتل ایتک صورتیه مسلمانلرک معنوی قوتلرینی ده قیردیلر .

حالبوکه زوالی مسلمانلر بوکنج تاتارلری کندیلری کی ظن ایدرک ، اونلرک شوراده بوراده ایش باشنه کچمیلرنده کی مضرتی اولجه لری فرق ایدمه یه رک اونلره بویوک بر اعتماد کوسترمشیلردی . چارلق زماننده هر درلو حقوق سیاسی دن محروم قالان مسلمانلر بولشه ویکلرک بخش ایتدکری بو یالانچی مختاریتلرک ایچ یوزینه واقف اولامادیلر . بوکنجلرک منافع ملیه یی تعقیب ایدره رک مسلمانلر ایچون بر موجودیت سیاسی تأمین ایدمه جکلرینه ذاهب اولدیلر . لکن مع التأسف بوکنجلر مسلمانلرک کندیلرندن بکله دککری منافی هیچ نظر دفته آلمادیلر ، بالعکس بوتون مناسیله مسلمانلر ایچون باعث فلاکت اولدیلر ، بولشه ویکلرک آلدلایده کور بر آلت اوله رق اسلامک چارلق زماننده کی موجودیتی بیلله تارمار ایتدیلر .

بوکنج تاتارلرک کندی ملتینه قارشو ارتکاب ایتدکری سوء قصدلره بر مثال اولمق اوزره بیکلرجه حادثه دن یالکز بری ذکر ایدیم : (سیمبر) ولایتی اهالیسی نامنه موسقووه یه کان هیئتک ریسی حافظ افندی بوکونکی بولشه ویک دولتنک مقام ریاستنده بولان (قاله نین) ک حضورینه کلیر ، دیرکه :

— بو حال ایله بز آرتق روسیه ده یاشایامیز . یا بزه حریت دینه بخش ایدیگز ، یا خود تورکیایه هجرت ایتمه مزه مساعده ایدیگز . سز بزه حریت دینه بخش ایتیه جک اولورسه کز بز قطعاً بوراده قاله مایه جغز . طوپلریکزی اوکزه دیکه جک اوانسه کز بیلله یه کیده جکز ...

حافظ افندینک بوسوزی اوزرینه قاله نین ایشک جدیت واهمیتی نظر اعتباره آله رق بولشاوبک رؤسایله مهم بر اجتماع عقد ایتشلر و بو اجتماعه تاتارلره حریت دینه بخش اولونمسنه اساس اعتباریه معارض اولمادقلرینه ، شو قدرکه بوخصوصه محلی مختاریت حکومتاریتک موافقی لازم کادیکنه قرار وبره شار و بوقراری تاتار هیئت ریسنه رسماً و تحریراً تبلیغ ایلمه شیلردی .

یقیمش اولوروز. بناء عليه تجاوزه بكمك لازم كلنجه سلاحرك انتخابنده احتیاطلی اولهلم ...»

حمدالله صبحی بك قیردینی بوٹك غالباً فرقدہ اولسادینی ایچون وطن غزته سی اونی ایقناظ ایذیور. فقط وطنك بك ذکی اولان محرری برطرفی تنقیدایدركن دیگر طرفه ده ایکنه سنی صوققده قضور کوسترمبور. هر نه ایسه شیمدی اونی برطرفه براقه رق اصل بحث ایتك ایسته دیکمز مسئله به کلهلم.

معلوم اولدینی وجهله اوکجه لری دارالاحان ایکی قسمدی: خانلر آری، ارککلر آری موسیقی تحصیل ایدر؛ قونسرلرده برلکده بولونمازلردی. اجنبی اشغالی زماننده، اناطولی مجادله ملیه ایله مشغول ایکن، بونلر برلشمش، عمومی محللرده برلکده قونسر ویره جك قدر ایشی ایلری کوتورمشلر احریت وائتلاف فرقه سنك ناظری علی کمال اناث دارالفنون قالدیره رق مسلمان قیزلری ارککلرله عینی درس خانه ده اوطورمه به مجبور ایتدیکی زمان ده بونده نه محذور وار؟ یان یانه اوطوروبده چاننی چالما یورلرکه. درس اوقیورلر. دیوردی. لیکن برآز زمان کچدکدن صوکره اصل مقصدك نه اولدینی آکلاشیلدی. هرکس بیلورکه بوحرکت بوکون باشلامش دکلدی. بواشك اساسلری تا اتحاد وترقی دورنده قورولمشدی. اتحادجیسی کتیدی، ائتلافجیسی کلدی. فقط بونقطه ده بره نسایلر اصلا دیکشمیدی. بالعکس حریت وائتلاف، بوخصوصه اتحادجیلردن ده ایلری کیدرك اناث دارالفنون بیله قالدیردی. صوکره بوحرکت اجنبی اشغالی زماننده بوسوتون انکشاف ایتدی. ایسته بوانکشاف نتیجه سی اوله رق مسلمان قادینلری بوکون سوقاقلرده کوروان شکلله کیردی، تیارولره، سینه مالره ارککلرله برابر کیمه به، قونسرلرده برلکده خواننده لک، سازنده لک ایتمه به باشلادیلر. اخیراً شهراماتی مکتب صنایعک بودجه سی قيصه رق دارالاحانه قرق بیک ایرا تخصیصات ویردی. شیمدی شهزاده جامع شریفنك قارشوسنده کی معظم بربنده قادین ارکک برلکده قونسرلر ویریلور. اقره دن کان مبعوثلره اولا بوراسی زیارت ایتدیریلور، قادینلره ارککلرک مشترک قونسرلری دیکلندیریلور.

دیگر مبعوثلر کی برکون کاظم قره بکر پاشاده دارالاحانه کیتمش، اوراده صلابت دینه دن بحث ایتمش. بوراده چوق کیشیلرک بوندن خبری اولمادی، ظن ایدرز. فقط حمدالله صبحی بك بوئی قید ایتمش. کاظم قره بکر پاشا دارالفنون کنجککنه قارشو مسلمانجه بر نطق ایرادایدرك «ملککتی غریب حیلک دکل، مسلمانلق قورتاردیغنی» سولیس، آکلاشیلان، حمدالله صبحی بکده ورفقاسنده بر عقدمه حاصل ایتمش. فرصت دوشور، رک فرقه مذکره سنده پاشانك دارالاحانه کیتمش بر وسیله مؤاخذه اتخاذ ایتمش! مسئله نك روحی بوندن عارت.

بونی خبر آلان بوتون تانار کنجلی کمال تلاش ایله قالدینه قوشه رق بوقراردن طولای بولشه ویکلری پروتستوایتدیلر، دیدیلرکه: — نیچون هیئته قارشو بویه مساعد داوراندیکز؟ بونلرک سوزلرینه، تهدیدلرینه آلدیرماییکز. هیچ برطرفه کیده جکلری بوقدر. بوخصوصه بز سزه هر درلو تأمیناتی ویرمه به حاضرز. بونک اوزرینه (قاله نین)، فکریخی تبدیل ایدرك اولجه ویریلان قراری تطبیقه لزوم کورمدی.

ایسته بواشه ویک تانار کنجلی کندی ملتیرینه قارشو بوسورتله مدهش فسالفارد بولندیلر. بوکی حادثات مسلمانلری بك زیاده یأس وفتوره دوشوردی. طوتونه جق یر، بارینه جق برسایه قالمادیغنی کورمک خلاص امیدلری بوسوتون قیریلدی.

دارالاحانه

مسلمانان قادینلر ارککلرک مشترک قونسرلری مقننه

کچن هفته خلق فرقه سنك معهود مناقشه سی ائساننده حمدالله صبحی بك کاظم قره بکر پاشا حقنده:

«بعض آرقداشلریم وارکه صاحبك عقدندن بری بو حکومتك هیچ بر ایش یا عادیغنی افاده ایتشدی. تورک قادینلردن مرکب بر هیئتک موسیقیسی دیکرکن صلابت دینه دن بحث ایتشدی. فرقه، رؤف بك افندی به سوردینی سؤالی اونلرده صورملیدر.»

دیسی هرکسک نظر دقتی جاب ایتدی. توحید افکار ایله وطن غزته لری مومئی الیهک بو بیاناتی تنقید ایلدیلر. توحید افکار پاشانی مدافعه ایتدی. وطن غزته سی ده دیدی که:

«عجبا بو سوزلرک حمدالله صبحی بك لساننده نه معناسی اوله بیلر؟ عجبا حمدالله صبحی بك تورک خانلرینک موسیقیسی دیکله کی دینسزلیکی عد ایدیورده بویه بر حرکتده بولونان بر ذاتک صلابت دینه دن بحث ایتسندیه تناقض کورییور...؟ بو طرزده اتهاملر اوجلری درحال فاعلرینه توجه ایدن سلاحلردر...»

وطن غزته سنك بو صورتله بیان مطالعه ده بولونه سنك سائقی حمدالله صبحی بك استانبول تورک اوجاغنك کشادی مراسمنده دارالاحان خانلرینی اوجاغه کتیردک ارککلر حضورنده اونلره قونسر ویردیرمسیدر. وطن غزته سی حمدالله صبحی بك قارشو دیمک ایسته یورکه:

«سز اساساً تورک خانلرینی اوجاغه کتیروب ارککلر حضورنده اونلره چالنی چالدیردینک حالده شیمدی کاظم قره بکر پاشانك دارالاحانه کیده رک تورک خانلرینه صلابت دینه دن بحث ایتسینی مؤاخذه ایتکیز بك عجائب برشی اولور. نه اولدی، عجبا سزده فکریکیزی دیکشیدیره رک متعصبی اولدیکز؟ ساقین بر دها بویه شیلر سویله میکیز. معقول تجمد آدیملرینه قارشو دینی ته سی تحریرک ایته میکیز. صوکره کاظم پاشانی مؤاخذه ایدركن اصل بره نسایلریمیزی